

86.38

K20

Кара: 52 11

Каппушланы Яхья афенди

**И М А Н
И С Л А М
И Х Ъ А Н**

Къарачай - Малкъар - Москва

Каппушев Яхья эфенди

ИМАН ИСЛАМ ИХСАН

Книга посвящена основам Ислама.

Написана в стихотворной форме просто и доступно.

Рассчитана на широкий круг читателей.

Москва 1993

Энчи китаб юй
Капшусланы Яхья эфенди

ИМАН
ИСЛАМ
ИХСАН

Экинчи чынъарма

Къарачай — Малкъар — Москва

кара-5211

Капушланы Яхья эфенди
(джандетли болсун)

(1905—1986 дж. дж.)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ

أَهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ صِرَاطَ الَّذِينَ

أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ

وَلَا الضَّالِّينَ

Яхьяны джашау джолу

Каппушланы Яхья — Асланбекни Уланы, Къарачайда эски Джегетейде 1905-чи джыл тууады. Анасы, эртде огуна елюб, ексюзлюк сынаиды. Ексюз болсада, кеси таукел этиб, арабча окъургъа, юйюнден къачыб кетиб, Малкъарда Кенделен деген элде окъургъа, джарашады. Фахмусу иги болады да, тенглерин барын озады. Тынч, огурулу, джумушакъ — ариу къылыкълары бла устазына кесин суюдюреди. Окъуб бошаб, бир межгитде, имам болуб, бир кесек заман ишлейди. Сора тамадала муну чакъырыб: “Межгитден кетмесенг тутулукъса”, — деб, билдиредиле. Алайын къоюб, джыйырманчы джылланы аягъы сюрем, къайытыб юйюне келеди. Яхьяны атасы мынга, окъууну бошаб келгенине, къурманлыкъ этеди. Къурманлыкъдан сора, алайда болган, Орусланы Таугерий деб, Джегетейде старшина болуб ишленген, бир акъыллы адам Яхьяны бир джанына алыб: “Яхья, сиз мени чакъыргъан да этмеген здигиз, алай болса да, мени бир айтырым болуб келгенме. Айтрым олдуэнди сен окъуб бошаб, келдинг, Аллах бет

джарыкълы этсин. Дунияны келе турган халын кересе — бек сакъ бол. Ким не сорса да: "Мен кѣб окъумагъанма, билмейме мен", — деб тур. Кими сени сынаб сорур; кими сенден бир джукъ зшитсем деб, сорур; кими да, тил этерге сорур", — дейди. Бу сѣзле Яхьяны джюрегине тюрелиб къаладыла.

Яхья кеси да айта эди, 1919 джыл, татар тилде чыкъган, бир китабчыкъда, аны юсюнден, окъургъанын:

"Бизни юч джауубуз барды: Биринчиси — патчахлыкъ; экинчиси — мюлк иелери; ючюнчю да — дин башчыла. Ол юч джауубуэну къурутмай, биз муратыбызгъа джертик тюрюлбюз", — деб.

Алай бла Яхья, аныча дин гьилму окъугъанла джойдурулган кѣзюуде, Таугерий юретгенча айтыб, бек сакъ болуб, тутулмайын къалады.

Ата джурт къазауатда, аскерде инджиу кѣрюр керекли къалмайды. Къазауат башалгъандан сора Орта Азиягъа барады. Анда Къыргъызияда Талас деген шахарда орналады. Алай бла ёксюзлюк, кѣчгюнчюлюк, ёлюм, ёксюз асрагъан къыйыллыкъладан озмай, миллетине келген къыйыллыкъланы, артыгъы бла кѣлтюреди.

Алай болса да, бир кёзюуде да динин атмайды. Китаблары Кавказда чачылыб кялыб, анда бир бёлек китаб кюрашдырыб, ала бла гылмусун кебейтгенлей турады. Кавказгя кяйтыб келгенинде Абулкябакь деб бир элчикни кыйырына кыстырылыб джашайды.

Джашыртын бир талай сохтаны да окютады, кьрал джанындан кьоркюуу да кюрмагъанлай. Кёб окюгъан бла кёзлери азыб, кёзлюкле бла да кёрмей башлагъанында, аланы юсюне да уллу кёгюзюучю мияланы тутуб окюй, кёз тамырларын кюрутуб, кярау сокюр болады. Аны ючюн да бузмай сохталарын окютханлай турады.

Аллаһны сыйлы динин тюрлендириб, кеслерине джараулу этиб, ашаугъа батыб "афендиле", халкыны алдаб тургъанларына, ёмюрю джюреги кыйнала кетгенди. Аланы хакъындан араб тилде да, ана тилинде да талай назму этгенди. Джахил динчилени, джюрегине джарсыу берген даулашларын да назмугъа кёб салгъанды. Кёзлери кёрмегени себебли, назмуланы кеси джазалмай, акъылында джарашдыра туруб, сохталары барсала, алагъа джаздырта тургъанды. "Эсимде туталмайма, кебюсюн унутуб кюяма", — да деучен эди.

Кеси джазгалган болса эди, назмулары
мындан талайга кеб болур эди.

Дуня джашауну сан этмей эди, не
кыйналыб джашаса да. Кесин халкын,
кюркьмай, динге чакьырыб, тюз джолга
тюзетирге, хакь динни ангьлатырга — ол
эди термилгени дуняда. Уллу Аллаһдан
насыб келиб, дин бошлукь болурун аллы-
на кьарай, муратына джетмей, елюб кет-
ди. 1986 джыл ауушады. Аллаһ рахмат
этсин.

Биджиланы Секинат.

(Эбзелени Абу-Юсуфафенди)

Багъалы устазыма

Эй, мубарек устазым,
Джылла была къарагъан
Кёзюу джете келеди,
Сен, термилиб, сакълагъан.

Бир кесекни джашасанг,
Кёрлюк болуренг сен да,
Термилгенинги кёрсенг,
Бир къууанырем мен да.

Сен кермейин кетдинг — деб,
Иги къууаналмайма.
Хаман эсима тюшюб,
Унутуб болалмайма.

Кёзюмден чырт кетмейди,
Блай баргъанлай соруучунг:
“Джангы не эштесиз?” — деб,
Хапар излеб, туруучунг.

Бир ашхылыкъны сакълаб,
Аллына къарай кетдинг.
Арабча, бизнича да
Кёб тилекле да этдинг.

Бош тилеген болмазэнг,
Аллаһ кьабыл этгенди.
Кесинг кёралмасанг да,
Энди бизге джетгенди.

Дагыда сени кибик
Кёбле тилек салганла,
Муратха джеталмайын,
Ала ёлюб кьалганла.

Кёб адамла термиле,
Дыгаласлары кьурмай,
Кетгендиле ахсына,
Муратлары да толмай.

Отну гюрюлдеб джаннган
Кьыйын кёезюуге келдинг,
Кьачхан, букьган, джашырьган,
Кьоркьган, юркгенлей кетдинг.

Кьоркьууну юч тюрлюсюн
Сен сынадынг дуняда
Бири коммунистледен,
Бири тилчи адамла.

Ючюнчю бидгьачыла
Саналган муслиманнга,
Кеслерича болмаса,
Тынгламадыла санга.

Сөлешеенг бек эслб,
Ала саннга келселе,
Кюшден джууаб береенг
Ала соруу берселе.

Артдан алай айтыченг:
“Сормайла шаригъатдан,
Ала соргъан кьуб-кьуру
Адет была бидгъатдан.”

Кеггенлеге, кьоркъмайын,
Эркин джуаб этмединг.
Энди болса айтыренг,
Бу кёзюуге джетмединг.

Тюрмеден чыкъмагъанлай
Емюрюнгю ашырдынг,
Билиминги да кьоркъуб,
Мадар болмай, джашырдынг.

Сен джашырдынг эсе да,
Мен кьоркъмайын айтама,
Ол сен кьоркъгъан кьаумгъа
Кёл кёнгнириб кьайтама.

Сен айтычу затланы,
Аллаһ айтса, бузмазма,
Кьуран, хадис айтхандан
Башха затха таймазма.

Кёезюме алай кёрюнед
Къараб тургъанча меннге:
“Къаллай джолну барыр,” — деб,
Борчум болгъанча сеннге.

Уят мени тутады,
Сау заманыча болуб,
Ол аллымда тургъанча,
Джууашлыкъ была толуб.

Меннге джумшакъ къарайды,
Бир умуту болгъанча,
Кеси дуниядан кетиб,
Меннге аманат къойгъанча.

Мени сынай болурму:
“Тюз джолда турлукъмуд, — деб, —
Динсизлик бидгъаланы
Бу кери урлукъмуд?” — деб.

Мен да ниет этгенме
Ол джолдан джалламазгъа,
Сен айтхан джолну тутуб,
Кертиге чарламазгъа.

Олду мени тилегим
Мен джашагъан ёмюрге,
Ёлгюнчю да кюрешиб,
Андан таймай ёлюрге.

Билиб джукъну мен бузмам,
Джангылсам, сен кечерсе.
Терс этген затларыма
Сен разылыкъ берирсе.

Къыямат кюн тюбешсек,
Бетим уялмай къалырма?
“Аманатны толтурдунг” —
Деб, нёгерге алырма?

Я Аллаһым, насыб эт
Разылашыб тюберге.
Ол да, мен да бир болуб,
Сен да бизни суйерге.

Гюнахланы сен кечиб,
Рахматынгы эт, Аллаһ,
Тюз джолунгу сен бериб,
Аджашдырмай элт, Аллаһ.

Сен билимни алгъанса,
Кесинг тирилик этиб,
Эркинликсиз юйюнгден
Акъырын джаллаб кетиб.

Отну джаныб башлагъан
Кезюйчюкде кюрешдинг.
Аны билгенден сора
Бек джашырыргъа кёчдюнг.

Алайсыз джол болназ эд,
Сен аны англагъанса.
Кесинги ариу сакълаб,
Тутулмайын къалгъанса.

Бир Аллаһны джолундан
Не азчыкъ да таймадынг.
Сени нёгерлерингча,
Джамбаш болуб къалмадынг.

Кёбле. динлерин атыб,
Джашаугъа келишгенле.
Ахрат джолларын ташлаб,
Дуниячюн эришгенле.

Муратлары болгъанды
Тутулмайын къалыргъа,
Кърал ишчиле болуб,
Ышангылыкъ алыргъа.

Сора аланы Аллаһ
Оноуларын ойгъанды,
Ала бузганларында,
Сакъламайын къойгъанды.

Алай была тюшгенле
Ала джауну къолуна,
Уллу кёллюлюк этиб,
Бир Аллаһны джолуна.

Андан сау кьайтханла
Артда джолгъа келдиле,
Сокьураныб, джангыдан
Ала диннге кирдиле.

Хауалары бузулуб,
Алада сый болмады,
Джангыдан кьайтханлыкьгъа
Бурунча сый толмады.

Сыйынгы бек сакьладынг,
Эм аллындан сен башлаб,
Заманнга алдатмадынг,
Сен да кесинги бошлаб.

Сыйынг да, эм гьилмунг да
Джарашыб бир-бирине
Бу дуниядан, тюрленмей,
Кетдинг керти джеринге.

Джашауунгу ашырдынг,
Кюн кибик сен джарытыб,
Сюймегенле, болмаса,
Халкьынг бары джаратыб.

Сюймегенле, джахилле
Тюрлю затла айтдыла,
Эки кезюнгю керюб,
Сокьур болгьанын ала.

Билимин элге айтмай,
Джашыргъанычюн болгъанд,
Аллаһ аны анычюн
Кёз чыракъларын алгъанд.

Кёб артыкъ сёлешгенле,
Аллаһха оноу этиб,
Ташаланы билгенча,
Бек уллулукъгъа джетиб.

Эм къоркъуулу заманда
Къысдыла ала аны.
Аны таргъа тыйдыла,
Къыйналды аны джаны.

“Ауаз айтсын,” — дедиле,
Заманнга тынгламайын,
Дунияны халын кёрюб,
Андан джукъ англамайын.

Ала билген бидгъа эд,
Хакъны излемей элле:
“Тюзюн айт сен бизге,” — деб,
Аны тилемей элле.

Хаман бидгъаны соруб,
Башын аурута элле
Ол анга бек зор тийиб,
Аны арыта элле.

“Аны билмейме.” — десе,
“Джашырады,” — дей элле
Айтханын, джаратмайын,
Къайтыб да кете элле.

Бир-бирлерине айтыб,
Джайя элле хапарны.
Таргъа тыйыб тохталла,
Англамайын мадарны.

Ала келиб сорсала
Ышанмаед бирине,
Заман алай болгъанед,
Бек сакъ эди тилине.

Хакъдан ол бир зат айтса,
Эштирлери келмей эд.
Ол кертиге болмаса.
Башхагъа эс бёлмей эд.

Къуран была хадиследен,
Ол бир бегим табмаса,
Джюреги да къанмаед,
Ала бла айтмаса.

Айыб салдыла ала
Анга бу халли болуб,
Кёралмагъанлай кетди
Аны мураты толуб.

Аны терсеген кыауум,
Келсин айтмайым энди.
Болмасам да аныча,
Мен кёб билген афенди.

Тарлыкда кысыучула,
Эркинликге чыгъабыз.
Аллаһ айтса, узаймай,
Джауланы да джыгъабыз.

Ол айтычу аууазны
Мен барысын билеме,
Джашырмайын айтама,
“Келигиз,” — деб тилейме.

Клублада джыйылыб,
Биз аууазла айтабыз.
Бир джерин да джашырмай,
Толу айтыб кыайтабыз.

Ол сёзчю кыатынладан
Мен бирин да кёрмейме,
Аууазны кюсегенле,
Нек келмейле, билмейме.

Нек кыачасыз аууаздан,
Биз хакъны айтханлыкыгъа,
Алдаукъну биз кыюуб,
Тюз диннге кыайтханлыкыгъа.

Халкъны алдама дейсиз?
Айтыб етюрюклени,
Энди боллукъ болурму,
Джаргъансыз джюреклени.

Халкъны къатышдыргъансыз
Кёб керексиз зат была,
Миллетни алдагънасыз,
Муслиманлыкъ ат была.

Энди болду, келигиз,
Биз тюзюне къайтайыкъ,
Дин буйюргъан затланы
Адамлагъа айтайыкъ.

Энтда алдаб бармайыкъ,
Тубаннга ийиб, халкъны,
“Келигиз,” — деб тилейме,
Айтайыкъ къуру хакъны,

Я Аллаһым, тилейме:
“Бир болуш,” — деб халкъыма.
Тюзню англаб, къайтыргъа,
Сен буйюргъан хакъынга.

Хар ким кесича бармай,
Соруб, билиб этерлей,
Джахилликни биз хорлаб,
Тюз джолунгда кетерлей.

Иман — ислам

Бисмилляһ была башлайма
Иман — ислам айтыргъа,
Я Аллах, биз халкъны тюзет
Хак джолунга къайтыргъа.

Махтаула бары сангады,
Сенсе бизни джаратхан,
Акъыл, ангы, билим бериб,
Буйругъунга къаратхан.

Салат-саламла да сен сал
Мухаммад Расулунга*,
Алина*, асхабына* да,
Эм хар муъмин* къулунга.

Отуз эки фарыз* барды
Акъыл баликъ болгъаннга,
Аланы билмеклик борчду.
Ийнаныуу толгъаннга.

Фарызгъа ким ийнанмаса
Кяфыр болад, уаллаһи.
Ийнаныб этмей къойса да,
Фасикъ* болад таллаһи.

Аладан алты фарызы
Имандады билигиз,
Аланы билиб, ийнаныб,
Ислам диннге киригиз.

Ол алты фарызны билмей,
Эм алагъа ийнанмай,
Муслиман болургъа кюрешген,
Ол кьойсун бош кьыйналмай.

Биринчиси ийнанмакъды —
Бир Аллаһны кесине
Барлыгъына, бирлигине,
Шек келтирмей эсине.

Хар бир гъалам* тюрлениучюд.
Тюрлениучю хадисди*,
Аланы тюрлендириучю
Къадир* Аллаһ мухдисди*

Аллаһ тюрленмейди анга
Хадис болургъа джокъду джол,
Анга мухдис да болмайды
Анычюн къадимди* ол.

Аллаһ джукъдан туумагъанды,
Аллаһдан джукъ да туумайд,
Аллаһха ушаш, тенг болуб,
Анга тенглик да тутмаид.

Аууалы*, ахыры джокъду
Керекли болмайд халкъгъа,
Халкъла керекли болалла
Хар заманда ол хакъгъа.

Кёкдед, джердед, онгдад, солдад,
Алдад, артдад демейбиз,
Хар къалайгъа да джетишген,
Бек уллуду дейбиз биз.

Кёкле, джерле, хар бир гъалам
Аны уллулугъуна
Кёре, бек гитчечиклелле,
Бой салыб, буйругъуна.

Аллаһ хар джерге джетибди,
Кёрюнмеюу былайды,
Кесине джабыула салыб,
Джашрын болуб сынайды.

Къат-къат къаррангы джабыула,
Эмда къат-къат нюр джабыу,
Салгъанды да ол кесине
Джокъ аны кёрюб табыу.

Дунияда кесин кёрюрча
Бизге тёзюм бермегенд,
Бу дуняда кёрюнюрге,
Кеси тыйыншлы кёрмегенд.

Дунияда бизни елюрча
Джаратханд да еллюкбюз,
Джандетде уа ёллюк тюлбюз,
Анда аны кёрлюкбюз.

Аллаһ огъаесенг мёлек
Керюнмейд расуллагъа,
Мёлек тюрсюнде бу да кёб-
дю, тюшюннюк къуллагъа.

Джибрилден файгъамбар тилеб,
Джибрил керюнуб къалгъанд,
Сора файгъамбар ойсураб,
Джибрил къойнуна алгъанд.

Джибрил да адам тюрсюнде
Келди файгъамбарлагъа,
Адамча сёлешиб берди
Уахийни* да алагъа.

Муса айтды: “Я рабби, ке-
синги кергюз манга — деб —
Джюрегим тынчайыр ючюн
Бир къарайым санга,” — деб.

Аллаһ айтды анга: “Сен чырт-
да кёралмайса мени,
Болса да сен таугъа къара,
Мен тынчайтаиым сени.

Энди сен ол таугъа къара,
Тау тѣзалса кѣрюрсе,
Андан сора джюрегинге,
Сен рахатлыкъ берирсе."

Сора Аллах таугъа, тауну
Юсю чакълы ачылды.
Тау тѣзалмай умур-чумур,
Букъу болуб, чачылды.

Сора Муса аны кѣрюб,
Тѣзалмайын сыгъылды,
Эсден тайыб, ол ойсураб,
Алайчыкъда джыгъылды.

Энди Аллах джабыуларын
Кеси-кесинден алса,
Хар зат ма ол тауча болур,
Аллах кѣрюнюб къалса.

Аллаһны кѣрюнмеуюню
Себеби ма былайды,
Аллах хар затха кѣрюнмей,
Джашрын болуб сынайды.

Экинчиси ийнанмакъды —
Аны мелеклерине.
Нюрден джаратханды, деб, сан
Болмай кеблюклерине.

Алада джокъду ашау, и-
чиу, джукъу, эр эм тиши,
Хар бирини Аллахха къул-
лукъ этмекликди иши.

Кёкле бла гъарш* төгере-
гинде къуллукъ этелле,
Аллахха чырт ассы* болмай,
Разылыгына джетелле.

Джерде да барды мёлекле
Джумуш этиб айланган.
Мёлекледе төрт мёлек бард
Сыйлылыкда сайланган.

Биринчиси Исафилди,
Экинчиси Джабраилд,
Ючунчюсю Микяилди,
Тертюнчюсю Гъазраилд.

Къыяматда сургъа юрюрге*
Буйрукъ алды Исафил,
Джаум была битимге да,
Микяил болду уакил.

Аллахдан файгъамбарлагъа
Келечиди Джабраил,
Джан алыучу Гъазраилди
Аны да сен эштиб бил.

Хар адамда эки мёлек:
Бири джазады онгда
Сууаблыгын, бири да джа-
зады гюнахын солда.

Къабырда соруу этелле
Елгеннге эки мёлек,
Алагъа джангылмай, толу
Джууаб берирге керек.

Атлары Мункар, Накирди
Джууаб берсенг, сыйлайла.
Джууаб бералмагъанны уа,
Азаб бериб къыйнайла.

Ала сорадыла Алла —
һынгы, файгъамбарарынгы.
Дининги, имадынгы,
Эм эгеч къарнашларынгы.

Къыблангы, игътикъатынгы,
Эм кимге къайтырынгы,
Душманынгы да соралла,
Айтаим айтырынгы.

Айт: “Аллаһым — бир Аллаһды,
Файгъамбарым — Мухаммад,
Диним — Ислам, имамым — Къуран,
Этдим анга игътимад.

Кягъба да кыбламды, даим
Сюннетди ийнанганым,
Елсем, тирилсем да мени
Аллахханды кыайтырым.

Эгечлерим, кыарнашларым
Бютеу муслиманлалла,
Душманларым да, хар заман,
Заранлы шайтанлалла."

Ючюнчюсю ийнанмакыды —
Аны китабларына,
Джюз тёрт китаб ийгенди — деб,
Хакъ файгъамбарларына.

Тёртю уллу китаблалла,
Джюзюсю джюз чапракыды,
Барысы да Аллахданды,
Бары да бирча хакыды.

Терт уллудан Тауратны
Муса калимге ийди,
Забур деген китабы да
Даут набийге тийди.

Инжилни да Аллах берди
Гыйса файгъамбарына,
Кыуранны да тыйынчлы кердю
Мухаммад мухтарына*.

Джюз чапракъдан он чапрагъы
Адам атагъа джетди.
Элиси была да аны
Джашы Шис амал этди.

Аладан отуз чапрагъын
Идрис файгъамбар алды,
Онусу да Ибрахим
Халилуллаһха* къалды.

Хар уметге аджал барды,
Аджал джетген, кетгенди.
Хар ким кесини китабы
Была амал этгенди.

Биз ахыр заман умметбиз,
Бизге да барды аджал,
Ары дери, Къуран была
Биз этирикбиз амал.

Бизни аджалыбыз джетсе,
Къуран да кетирикди.
Андан сора, мычымай, къый-
ямат кюн джетерикди.

Тёртюнчюсю ийнанмакъды
Аны расуллаарына,
Дин юретир ючюн ийген,
Ийнанмган къуллаарына.

Аладан бизге билинген
Аууал, Адам, джаши Шис
Андан сора Нух, Салих, Иб-
рахим, Исмагил, Идрис.

Андан сора Исхакъ, Якъуб
Энтда Юсуф, Эмда Луд,
Андан Сора Муса, Харун.
Эм Шогъайб, эмда Худ.

Дагъыда Даут, Сулейман
Сора Гъийса, да Яхья
Дагъыда Илияс, Илиясагъ,
Зулкифли, Закария.

Андан сора Аюб, Юнюс,
Зулкъарнейни, Гъузеир
Энтда Лукъман, эм Мухаммад,
Буду барындан хаир.

Умметлени эм сыйлысы
Бизбиз, аны уммети,
Бизни аладан сыйлы этди,
Аны тутхан сюннети*.

Ол Мухаммад араблыды
Гъабдуллаһны улуду.
Не къадар сыйлы болса да,
Ол Аллаһны къулуду.

Гъабдул Мудалиф атасы
Файгъамбаргъа аккады,
Файгъамбарны туугъан джери,
Сыйлы болгъан, Маккады.

Аны бизге табыб берди
Кеси анасы Аминат,
Анга сют ичириб ёсдюрдю
Сют анасы Халимат.

Ата-ана ёлюб, Расул
Ёксюзчюк болуб къалды,
Къарт атасы сау табылыб,
Аны асраргъа алды.

Ол да мычымайын ёлюб,
Энтда ёксюзлюк джетди,
Андан сора Абу-Талиб
Анга осийлик* этди.

Алтмыш юч джылгъа джетгенди
Файгъамбарны ёмюрю,
Нюрленген Мадинагъа тюш-
дю аны сыйлы кёрю.

Мени джаным къурман болсун
Аны сыйлы кёрюне.
Я Аллах, бизни да тюбет
Аны татлы нёрюне.

Бешинчиси ийнанмакъды —
Аллаһны къадарына,
Къадар болуб бошалгъанды
Боллукъ затны барына.

Къадар демекни магънасы
План демекликди бил,
Къадаргъа магъна берирге,
Къарачайча джокъду тил.

Хар бир затны, халын билиб,
Боллукъ планын салгъанд,
Къачан, къаллайла боллугъун
Лаухул мафхузгъа* джазгъанд.

Лаухха джазылгъан хар бир зат
Бузулмайын боллукъду,
Азалда* салгъан планы
Тюрленмейин толлукъду.

План салыучу — Аллаһды,
Ишни этиучю къулуду,
Бу дуняаны аһлулары
Джин бла адам улуду.

Къулларындан хар бирине
Эркинликле береди,
Джюрек сайлаб, суюген затын
Джюрегинде кёреди.

Джюреги сайлаб суюген затын
Ол этерге тебресе,
Аллаһ унаса, кюч бериб,
Этдиреди кёресе.

Ол унамаса адамла,
Джинле, мелекле бары
Тебдиралмазла тюкчюкню
Тюшген джеринден ары.

Сайлаб суююб игини эт-
геннге берликди сууаб,
Сайлаб, суююб аманни эт-
геннге, берликди азаб.

Аджал бирди, бирден башха
Илинмек аджал келмейди,
Азалда джазылган аджал
Джетмей, адам елмейди.

Адам кьолундан ёлген да,
Аджал джетиб, ёледи.
Билиб, суююб ёлтюрген да
Джаханимге кетеди.

Эки мукьмин бир-бирине
Чабыб, бири ёлтюрсе,
Ёлген да джаханимлиди,
Уругьга кьол кёлтюрсе.

Адам улу, бузукълукъ этиб,
Бири-бирин сѐгери,
Бир-бирине душман болуб,
Бир-бири кьанын тѐгери.

Ол да лаухда джазылгъанды,
Адам джаратылгъынчы,
Адам, Хауа терекден ашаб,
Джандетден атылгъынчы.

Джазыкъ болмакъ башланнганды
Адам была Хауадан,
Бузулмакълыкъны себеби
Болад нафсы хауадан.

Адамны да, Хауаны да,
Аллаһ кеси джаратыб,
Джандетине салгъан эди,
Нигъматлагъа* кьаратыб.

Айтхан эди: “Нигъматладан
Сиз суйгенча ашагъыз,
Алай а ма бу терекге,
Джууукъ болмай, джашагъыз.

Нек десегиз ашасагъыз,
Сиз анга джууукъ болуб,
Зулмучуладан* болурсуз,
Бу халыгъыз бузулуб”

Иблис алдаб, нафс хауада
Сюйюб, унутуб, ашалла.
Джандетден кысталыб, кыйын-
лашыб, джерде джашалла.

Сора Адам “Раббана’
Заламна”* дегенни, айтды,
Аллаһ тюзетиб, эм кечиб,
Керти таубагъа кыйтды.

Ол терекден ашамакъ ур-
лукъларын бузгъан эди,
Ол бузулуу ауруу бала-
ларына джугъуб кетди.

Бузулмакълыкъ эм алгын А-
дамны джашындан чыкъды,
Ол уруб, къанын тегюб, ёл-
тюрюб, къарнашын джыкъды.

Ёлтюрюнчю айтхан эди,
Бу аны ёлтюрюрге,
Алай а ол унамады
Уругъа къол кёлтюрюрге.

Айтхан эди: “Мен къоркъама
Аллаһдан ёлтюрюрге,
Кесим кибик къарнашыма,
Кыйынлыкъ келтирге.

Љлтюрюлген джашы Хабил,
Шахид болуб, табылды,
Аны ёлтюрген Къабил, кяфыр
Болуб отха табынды.

Аны юйюрю харам ашаб,
Бир-бирлерин алдыла,
Кяфырлыкъны фундаментин
Джер юсюне салдыла.

Ата, ана харам ашау,
Буду баланы бузуу,
Ала ашагъан харамды
Аны динсиз этген уу.

Аны ючюн этди Аллах
Харамланы, харамла,
Аны ючюн ашамасын да
Харамланы адамла.

Алтынчысы ийнанмакъды —
Къыямат кюн болмакъгъа,
Аллах тирилтиб, джер юсю
Махшар* халкъдан толмакъгъа.

Ол кюн болур ючюн, сургъа
Исирафил юфкюрю,
Андан чыкъгъан къаты таууш
Бютеу халкъны ёлтюрю.

Сора Аллах джерни юсюн,
Чагыб тюббе-тюз этсе,
Бютеу халкъны ёлгенине,
Тиамам кыркъ джыл да джетсе.

Исрафил сургъа юфкюрюб*,
Махшар халкъы тирилик,
Кыямат кюн хакъ болгъаны,
Ол заманда билинлик.

Адам улу бютеу бары
Кымыжалай тирилик,
Алай а тёрт кыаум адам
Дунядача кийинлик.

Кийимле кийиб кыобарла
Амбия*, шухадаъла*,
Аулияъла* сора хакъдан
Таймагъан, гыламаъла*.

Сора Аллах адамланы
Ол кюн махшаргъа джыйар,
“Омтазу*” — деб, кыфырланы
Джаханнамына тыяр.

Малаикле адамлагъа
китабларын берирле,
Ала окъуб, китаблада
Этгенлерин кёрюрле.

Китабы онгдан берилген -
ни тынч болур хыйсабы,
Артдан солдан берилгенни
Къыйын болур гъикъабы*.

Тюзлюкню базманы ол кюн
Адамлагъа берилир,
Дунияда этген затлары
Ол базманда чегилир.

Игилери ауур болгъан
Ол джандетге къутулур,
Аманлыгъы ауур болгъан,
Джаханнамда тутулур.

Сора сират кёпюр махшар-
дан джандетге тартылыр,
Тюбю джаханнамды ётал-
магъан анга атылыр.

Сират кепюрню узуну
Юч минг джыллыкъды таны,
Бири ёрюм, бири эниш.
Бири тюб-тюздю аны.

Сират кепюр кенгди, тынчды
Джандетге барлыкълагъа,
Къылдан ингичгед, кълычдан джитид
Джаханимде къаллыкълагъа.

Халкъ сиратдан ётмекде
Тюрлю-тюрлю болурла,
Бир къаум бек дженгил ётюб,
Джандетледе солурла.

Бир къаумда джолоучуну
Джюрюшюнде ётерле,
Бир къаум да, ёталмайын,
джаханымге кетерле.

Кяфырлыкъ ючюн кетгенле
Даим анда къалырла,
Гюнах ючюн кетгенлени
Шафагъатчыла* алырла.

Исламны беш фарызы

Ол отуз эки фарыздан —
Беши Исламда болад,
Бу бешисин толтургъанны,
Муслиманлыгы толад.

Бире шагъатлыкъ этмекди
Аллаһны бирлигине,
Мухаммад файгъамбарны да
Хакъ келечилигине.

Экинчиси — хар кюнде беш
Уакъды намаз кылмакъды,
Ючюнчюсю рамазанда,
Ораза тутуб, сынмакъды.

Тёртюнчюсю, къолдан келсе,
Хаджи кылыб ёлмекди.
Бешинчиси, малы болса,
Борч закатын бермекди.

Абдезни фарызлары

Фарызладан төртюсю да
Абдездеди, бил таныб,
Беш намазны кылыучу бол,
Абдезни толу алыб.

Биринчиси джуу бетинги,
Чеги была джетдириб,
Экинчиси джуу кьолланы,
Чыналадан ётдюрюб.

Ючюнчюсю — мес тартарса
Башха төртден бирине,
Төртюнчюсю — джуу аякъланы
Ашыкъла была бирге.

Гъусул

Фарызладан энтда ючюсю
Джууунмакъдад, сен уян,
Муслиманнга муму къоймакъ,
Болады эрши зиян.

Биринчиси джуу аузунгу,
Ичине суу джетдириб,
Экинчи бурнунга суу тарт,
Кемирчекден ётдюрюб.

Ючюнчюсю санларынга тө-
ннегинге суу къуяrsa,
Тюк чакълы бирчигин къоймай,
Бютеу барын джууарса.

Темам

Фарызладан энтда экиси
Таямумгъа джетелле,
Таямумну, суугъа мадар
Табмагъанла, этелле.

Биринчиси къолларынгы
Джер букъугъа къагъарса,
Сен бетинге ол къолланы.
Джетдириб, мес тартарса.

Экинчиси къолларынгы
Джер букъугъа къагъарса,
Сол аязны онг билекге,
Онгну солгъа джагъарса.

Намазны фарызлары.

Фарызладан онэкисин
Намаз кесине алды,
Алтысы ичинде, алты-
сыда тышында кьалды.

Тыш алтыдан бирин кьоюб,
Сен намазгъа киришме,
Алтысында тамам этмей,
Намаз кьылгъа кюрешме.

Биринчиси тенгегинги
Тазала хадасаддан*,
Андан мурат, абдесизлик-
ден эмда джанабаддан*.

Экинчиси наджасатны*
Тайдыр, болса юсюнде,
Эда болса, намаз кьыллыкь
Джерингде, не кесингде.

Ючюнчюсю, кийим кийиб,
Ауратынгы джабарса,
Сен излесенг, кийимлени,
Инша Аллах, табарса.

Эркек улуну аураты
Киндигинден тобукъгъа
Деричиди, сен табигъ бол,
Шаригъатда джорукъгъа.

Юйюнде, ишлеб, джашаргъа
Эркин болмагъан тиши
Эркишини хукмусундад
Шаригъатда аны иши.

Алай а джангыз башхасы,
Сыртын, къранын да джабар,
Ала анда ауратды — деб,
Китабда барды хапар.

Юйюнде, ишлеб, джашаргъа
Эркин болса тишируу.
Бет, къол, аякъдан къалгъанны
Борч болад джабыб туруу.

Тёртюнчюсю беш намазны
Уакътыларын билмекди,
Хар намазны уакътын билиб,
Чагъында ийилмекди.

Бешинчиси сен аллынгы
Кяба болгъан джерге бур,
Олду бизни какъ къыблабыз,
Анга айланганлай тур.

Алтынчысы сен ниет эт,
Не кыллыгынгы ойлаб,
Къуру Аллахны къаст этиб,
Джюрекни анга байлаб.

Ич алтыдан биринчиси —
Къулакъ къакъгъан такбирди,
Къулакъ къакъгъан, дуняны къ-
ойсун, ол намазгъа кирди.

Экинчиси ёре турмакъ,
Фарызлада саулагъа,
Ёре турмакъ борч болмайды,
Къарыусуз кыяулагъа.

Ючюнчюсю башын, белин
Ийилтиб рукугъ этер,
Бешинчи манглайын, бурнун
Джетдириб, саждеге кетер.

Атынчысы ахыр атда —
хиятына олтурур,
Ташаххуд къадар* олтурса,
Этер борчун толтурур.

Я, Аллах, сангады махтау,
Сен тюзетиб башладым,
Иман — Ислам китабчыкъны,
Сен болушуб бошадым.

Я, Аллах, сен кѡбыл эт
Муну муслиманлагѡ,
Разы да бол бу китабны
Алагѡ джазгъанлагѡ.

Я Рабби, кеч эм джазыкѡсын
Муну окѡуучулары,
Ала кѡатыш кеч джазыкѡсын,
Сюйюб тынглаучулары.

Барыбызны да тазала
Кѡб хаталарыбыздан,
Гѡнахланы да кѡурат а-
на аталарыбыздан.

Зулмулары да чайнатма
Мукѡминлени барына,
Ахиратда да кийирме
Джаханимни нарына*

Бидгъала*

Хакъны бадилге* къошмагъыз,
Адамладан джашырыб,
Заманны зая этмегиз,
Гъафилликде* ашырыб.

Къуран хакъды, эй къарнашла,
Сюннет да нёгериди.
Динде бидгъа-ол бадилди
Ол аладан кериди.

Динде бидгъа-ол харамды
Бидгъаланы ичинде.
Харам тюлдю бидгъа болса,
Бу дунияны ишинде.

Аллаһдан келген, хакъ диннге
Къоракъ-къошакъ этмегиз,
Олду харам бидгъа, анга
Сиз айланыб кетмегиз.

Къуран бла сахих* хадис-
леден* азда таймагъыз,
Маузугъ*, загъиф* хадислени
Адамлагъа джаймагъыз.

Хадислеге кьошхандыла
Маузугъла деб, бирлени,
Мухаддисле* айыргъанла
Аладан ол кирлени.

“Файгъамбар айтханд”, - деген бла
Джюрек азда къаналмайд,
Мухаддисле айтмагъан зат-
Ол хадисге саналмайд.

Энтда хадиследе барды
Загъифле деб бир къауум,
Сахихни кьоюб, загъифни
Тутханлагъа бард даум.

Аллайлагъа джолукъгъанбыз
Биз тараух намазда,
Ол къаум сахих хадисни
Къабыл этмейле азда.

Биз сахихни айтханыкъда,
Ала хакъдан джаллалла.
Аджагъалал алихатаны*
Айтханлача чарлалла.

Сегиз рекет тарауухха-
Сегиз сомчад дедиле,
Джыйырма рекет- джыйырма
сомчад деб, багъа бердиле.

Сегиз рекет тараухха
патчыхыбыз кьол салгъанд,
Джыйырма рекет фальшивады,
Ол кьол салынмай кьалгъанд.

Кьол салынган капекчикде,
Анда да барды файда.
Кьол салынмагъан сомлада
Файда джокьду хар кьайда.

Аладача файда джокьду,
Сюннет болмагъан, затда
Ол да бидгъад, сууаб джокьду
Бидгъагъа ахиратда.

Сегиз рекет олду сюннет
Чыкъмагъыз сюннетинден,
Сиз керти болгъан эсегиз
расулну умметинден

Сиз кёбню сайлай эсегиз
Къылыгъыз элли намазны,
Беш намазны да къоюгъуз.
Не этесиз сиз ол азы?

Огъай ол да боллукъ тюлдю
Расул азы сайлагъанд,
Элли намазны къойдуруб,
Беш намазгъа байлагъанд.

Рекетлени кёб этмейин,
Аз эм узун кылыгыыз.
Олду расулну сюннети,
Ол болсун кылыгыгыыз.

Эки рекет намаз была
Расул тангын атдырганд.
Эки аягы кёбгюнчюнге,
Кыямда* кесин кятдырганд.

Алай эталмай эсенг да.
Тагъдилул арканны* эт.
Алай была сен намазны
Тюб дараджасына джет.

Рекагыатла кёб болсала
Ашыкмакылык келеди.
Аны была шайтан сизни
Зикруллаһдан бёледи.

Ол заманда сиз намазда
Ашык-бушук этесиз.
Аны была тагъдилул ар-
канны кююб кетесиз.

Тагъдилул аркан болмагъан
Ол намаз- намаз болмайд.
Тагъдилул аркан болмаса,
Сажде сахуусуз* толмайд.

Ашыкъмакълыкъ шайтанданды,
Аны сизда билесиз,
Дагъыда сиз намазлада
Джоргъалагъа минесиз.

Иги биз этебиз деб,
Намазда джоргъалайсыз,
Тагъдилул арканны къюуб
Намазны джармалайсыз.

Дин гьилмудан билгеними
Айтдым сизге билигиз,
Загъифлеригизни къюуб,
Сахихлеге киригиз.

Динде загъиф-ол бадилди
Сахиhi да сюннетди,
Сюннетни къюуучу къаум,
Аджашмакъда умметди.

Къуран бла сахих хадис-
лелле джаннетни джолу,
Анга шаригъат дейдиле,
Тутугъуз аны толу.

Бидгъала джаман джоллалла
Джаннетден терсине кетген,
Ала была джюрюгенле-
ни джаханнамгъа элтген.

Бизде джокъ кибикди ала-
гъа ойлашыб, ийнанган,
Ахиратны да эсгериб,
Аны ючюн кыйналгъан.

Энтда бизде кёрюнмейди
Къонакъ юйден кетер акъыл,
Джашауну этерге излейбиз,
Къонакъбай этгенден такъыл.

Къонакъ юйден хар кетгенни
Малы мында къалады,
Ол малындан къубба-къуру
Бир кебинлик алады.

Ёлсек кебинлени кийиб,
Алгъач атлагъа миниб,
Мындан биз барыб джатабыз.
Хар ким кёрюне кириб.

Кёрледе да джатарыкъбыз
Къыямат кюннге дери,
Анда махшаргъа барлыкъбыз,
Къайтыб келмейин бери.

Махшарда да Аллах бизге
Хисаб* суалын* этер,
Кимге джаннет, кимге джаханим
Хар ким орнуна кетер.

Энди бизге керек болду
Биз джол азыкь алыргъа,
Аны игиси такъуады*
Аны джюрекге салыргъа.

Къутулуб, сыйлы болгъа суюген
Такъуагъа ахлу болсун,
Иман, Ислам, Ихсан бары
Аны юсюнде толсун.

Иман деген — ий нанмакъды
Бир Аллаһны кесине
Барлыгъына, бирлигине,
Шек келтирмей эсине.

Экинчи да — ийнанмакъды
Аны мёлеклерине,
Нюрден джаратханды деб, сан
Болмай кёблюклерине.

Ючюнчю да — ийнанмакъды
Аны китабларына,
Джюз тёрт китаб ийгенди деб,
Хакъ файгъамбарларына.

Тёртюнчю да — ийнанмакъды
Аны расулларына,
Дин юретир ючюн ийген,
Ийнанган къулларына.

Бешинчи да ийнанмакъды
Аллаһны къадарына,
Къадар болуб, бошалгъанды,
Боллукъ затны барына.

Алтынчы да — ийнанмакъды
Къыямат кюн болмакъгъа,
Аллаһ тирилтиб, джер юсю
Махшар халкъдан толмакъгъа.

Ислам демек — бой бермекди
Аллаһ буюргъанлагъа,
Джуукъ да болмамакъды
Ол кери ургъанлагъа.

Ихсан — Аллаһны кѳргенча
Бегиб къуллукъ этмекди,
Мен кѳрмесем да, ол кѳред
Деб, дуниядан кетмекди.

Аллаһдан къркъмакъ былайды

Дунияючюн шох ахиратда
Шоку была джау болур,
Аллаһдан къркъгъандан кългъ-
анны, шохлугъу дау болур.

Аллаһдан къркъгъанны, сегиз
Затда болад ышаны,
Биринчиси — кёзюндеди,
Айтайим англа аны.

Аллаһдан къркъгъанны кёзю
Къураннга талпыб къарайд,
Махлукъатлагъа* да къараб,
Ойлашдырыгъа джарайд.

Аллаһдан къркъгъанны, кезю
Адамгъа джити къарамайд.
Джюрекге уасуаса* салыб,
Саякълыкъгъа джарамайд.

Аллаһдан къркъгъанны кёзю —
Кёз зийнаны этмейди,
Къуллугъун этгенден башха
Хаулеликге кетмейди.

Экинчиси — кѳулакѳадады
Ол кѳулагѳын тынглатад
Кѳураннга, хадислеге сора
Хикматланы англатад.

Аллаһдан кѳоркѳгѳан, кѳулагѳын,
Харам сѳзге тынгатмайд,
Керексиз сѳзлеге тынглаб,
Аланы да англатмайд.

Ючюнчюсю — тилиндеди
Аны тили сѳлешед,
Кѳуран бла хадислени,
Зикирге да кюрешед.

Аллаһдан кѳоркѳгѳанны тили
Харам сѳзню сѳлешмейд,
Инджитиучю сѳзню айтыб,
Адам была кюрешмейд.

Тѳртюнчюсю дѳюрекдеди
Аны дѳюреги тазад,
Аллаһны эсгериб, кѳоркѳуб,
Эти, бети да азад.

Аны дѳюреги, хар заман,
Хакъ затха бек илешед,
Аны ючун хар саны иги-
ни этерге кюрешед.

Аны джюреги, хар заман,
Бадилге чырт илешмейд,
Аны ючюн хар саны джаман-
ны этерге кюрешмейд.

Джюрек, санлагъа патчахды
Ол айтханны этелле,
Бу ючюсю джюрекге
Билмегенин юретелле.

Бешинчиси — къолундады
Къолу къуран келтюред,
Ол урунуб, аны юйюне
Халал рысхы келтиред.

Аны къолу урлаб, уруб
Адамны къыйнамайды,
Кючю джетсе джумуш этиб,
Залимни сыйламайды.

Алтынчысы — къарнындады
Къарнына халалны къуяд,
Ач болса да, къарынчыгъын
Харам ашладан тыяд.

Джетинчиси — нафсындады,
Нафсын зийнагъа иймейд,
Некахлашынмагъанына,
Аллаһдан къоркъуб, тиймейд.

Сегизинчи — аякъладад
Ол ала была барад,
Шаригъатны айтычугъа,
Андан насихат* алад,

Ол аланы джюрютеди
Игилеге хар къайда,
Не болса да алыр ючю
Хар биринден бир файда.

Ол аланы джюрютмейди
Джаманла таба хаман,
Бир битли тонун кийдирмез
Ючюн, анга бир джаман.

Ким да болсун бу сегизин
Айтылгъанча сакъласа,
Уаллаһи ол джандетлиди,
Къурандагъын джакъласа.

Бу сегизни сакълаучула —
Муттакъийле* алалла,
Ала джаханнамгъа кирмей,
Джаннетледе къалалла.

Бу сегизни сакъламагъан-
ла — фасикъла алалла,
Ала таубасыз елселе,
Джаханнамгъа баралла.

Къарнашла, биз аладанбыз
Энди тауба этейик,
Аллаһха джалбарыб, тилеб,
Рахматына* джетейик.

Аллаһ айтханды, сокъураныб,
Къайтышханнга кечерге,
Бизге борчду бу дуниядан
Тауба* была кетерге.

Биз айтайыкъ, — Раббана за-
ламна, анфусананы,
Атабыз да кечилгенди
Аллаһха айтыб аны.

Бисмилляһиррахманиррахим

Муслиманла, бу джахиллик
Башыбызгъа мингенди,
Иблис суйген, джаман кылыкъ
Къаныбызгъа сингенди.

Мукъминбиз деген, бир къаум
Адам этден тоймайла,
Гъийбат* бухтан* селешмекни,
Таб тюшселе, къоймайла.

Ала билген, сез джюрютюб,
Экеуню джау этмекди,
Иблисни къууандырыб,
Аны келюне джетмекди.

Алагъа джол кегюзгенле
Тил этгенни сюелле,
Аны артха ыхтырмайын,
Тил этерге иелле.

“Мындан сора, быллай сёзню
Айтыб келме”, — демейле,
Дагъыда тил этиб келирге,
Ала аны билейле.

Алагъа тил этиб келгенни
Айтханына къайталла,
Ала аны керти этиб,
Бир-бирине айталла.

Ма бу затла бузадыла
Муслиман джюреклени,
Къабыл болургъа къоймайдыла,
Тиленнген тилеклени.

Эй, сёзню джюрютген адам,
Ашама адам этни,
Наджасатха да бояма
Кирсиз муслиман бетни.

Ишинг джокъду мукъминлени
Аибларын сюзерге,
Ичлеринде сёз джюрютюб,
Шохлукъларын юзерге.

Бюгюн бошланыб джурюйсе,
Тамбла джатарса тарда,
Анда елмейин, кюерсе
Джанган джаханнам нарда.

Джигит эсенг, кюрешгенни
Насихат этда, сен тый,
Джангылыб, джолдан чыкыгъанны
Аны да джолуна джый.

Кеси джаратхан кьулуна
Аллаһ кесиди хаким*,
Аны ишине киришме да,
Орнунгда джюрю хар ким.

Олду бизлени сюзерик
Махшарда, соруу соруб.
Джокьду бизни кьутхараллыкь
Ол джерде, андан кьоруб.

Аны билиб, хар бирибиз
Ол кюннге кьуралайлыкь,
Шох болушуб, иблисни да
Ичибизден кьууалайлыкь.

Бирлешиб, шох болмасакь, ол
Ичибизде турлукьду,
Бир-бирибизге юсдюрюб,
Джаулукьну бек кьурлукьду.

Бир бирге разы болмасакь,
Гюнах бизден кечилмез,
Бу тьуйюлген тьуйюмчек да
Ичибизден тешилмез.

Эй кьарнашла, кьайтышайлыкь
Биз елгюнчю таубагьа.
Кечилирге джол табмазбыз
Барыб тьюшсек обагьа.

Гюнахланы бек кыйыны —
Адам хакъ ашамакъды,
Андан да джаман кыйыны —
Гъибатны джаншамакъды.

Малдан намыс багъалыды,
Намысы болгъан кишиге,
Андан да бек багъалыды,
Джаурукъ кысхан тишиге.

Дагъыда бизе бардыла
Халек этген кылыкъла,
Бу биз этген къуллукълагъа
Бола тургъан сыныкъла.

Бирин-уллу кёллюлюкдю,
Экинчи — махтанмакъды,
Ючюнчю — сюннетни къюб,
Бидгъагъа тохтамакъды.

Тёртюнчю — ачыуланмакъды
Ол келсе сиз тёзюгюз,
Аны джаман болмакълыгъын
Кёреди да кёзюгюз.

Бешинчиси — кызгъанчлыкъды,
Алтынчысы — зарлыкъды,
Бу экиден хар бири
Динибизге тарлыкъды.

Джетинчиси — сумгдады*,
Сегизинчиси — рияды*,
Быланы хар бири кьуллукь-
ну Аллахдан тыяды.

Дагьыда тюрлю кьылыкьла
Кебдюле бу дуняда,
Хар бир адам этиучюдю
Кьрген затын уяда.

Уяда нени кьрсе,
Учса аны этеди,
Эм алгьын алгьан кьылыгьын
Кьоймай, ёлюб кетеди.

Бу дуняда джокь кибикди
Тюрленмей тураллыкь шох.
Дагьыда дуняда джокьду
Адамлагьа ахсыз, ох.

Бу дуняда ах демеген,
Ахратда да ох демеид
Аллах мында сынамайын
Джаннетлерин да бермейд.

Бу заманда, мадар табсанг,
Кесинги сакьлаб джюрю,
Нек десенг — бек аз болгьанды
Халкьда иманны нюрю.

Динсизледен сакъ болгъанча,
Динлиледен да бол сакъ,
Динлиле да боладыла
Бир-бирде терслеге джакъ.

Нек десенг аланы кѣбю
Джахиллелле, билмейле
Адетни шаригъат этиб,
Шаригъатха кирмейле.

Аллаһ, биз, хомух къулларынг,
Рахматынгы излейбиз,
Дуния байлыкъны орнуна
Джаннетинги тилейбиз.

Анда берлигинг игиди,
Мындагъыладан эсе.
Хар кимге сен бересе
Не затны да тилесе.

Тилемесе да бересе,
Берирге суйгенинге,
Къалай уллу къууанч барды
Джаннетге ийгенинге.

Бизге да бер, я Аллаһым,
Бу биз тилегенлени,
Бизни была джаннетге ий,
Бизни излегенлени.

Сени ючюн Къуран ючюн
Бизге джагъылгъанланы,
Бизден хақыны билир ючюн,
Бизге тагъылгъанланы.

Аллайланы бизни была
Джаннетинге сен джибер,
Джаннетингде нигъматладан
Биз къулларынга да бер.

Анда берилген сыйлыды,
Мында берилгенледен,
Анда керилген сыйлыды,
Мында керилгенледен.

Бисмилляһиррахманиррахим

Бу дуня бир къонакъ юйдю
Халкъла къонакъга келген,
Бирер кесекчикни туруб,
Сора атланыб кетген.

Бири кетед, бири келед
Бу халкъ таусулмайды,
Къыяматха дери джерда
Джукъга ауушунмайды.

Къонакъбай Аллах кесиди,
Барын бирден кѳредиди.
Рысхыларын тыйынчлысыча,
Ол юлешиб береди.

Бергенин хаухха береди
Башы бла бермейди,
Хаухха хиянат этгенни
Къонакъбай ариу кѳрмейди.

Къонакъланы рысхыларын
Къадар была береди.
Къонакъланы рысхы была,
Къонакъбай сынаб кереди.

Къонакъбай адамны сынаса
Рысхы бериб, бай этиб,
Ол уллу кёллю болады,
Иблис кылыкыгъа кетиб.

Дагыда къонакъбай сынаса
Адамны факъыр этиб.
Ол андан умут кеседи,
Джюрегин такъыр этиб.

Къонакъ кьойдан джууаш болад
Сен джууаш болуб джаша.
Башханыкына джутланмай,
Кеси рысхынгы аша.

Насыблыла къонакъбайдан
Айыб алмай кетелле,
Къонакъбай айтханны этиб,
Муратлагъа джетелле.

Аны айтханы Къуранды,
Къуран бизге джорукъуду,
Къуран айтханны этгенни,
Азабдан кьорурукъду.

Къуран Алланы письмосуд
Лаухул мафхуздан келген,
Биз ахырзаман уметге
Тюзелмекликни берген.

Келигиз, дин кърнашла,
Ол айтханны билейик,
Бидгъаларыбызны къюб,
Ол айтханнга кирейик.

Къуран кычыра турсада
Талшыб тынгыламайбыз,
Ол биз билмеген тилди — деб,
Соруб да ангыламайбыз.

Бир адамдан письмо келсе,
Анга скойюб тынглайбыз.
Биз билмеген тил болса,
Билгеннге соруб англайбыз.

Къонакъбайны джанындан
Бу бизге уллу айыбды.
Кърнашларым, ма былайда
Аягыбыз тайыбды.

Къуран не ючюн келгенине,
Къуранны джаратмайбыз,
Елгеннге окъугъандан сора
Анга кёз къратмайбыз.

Къуранны окъутадыла
Елгенлерине атаб,
Алай этселе болады
Ашаучулагъа бек таб.

Ала чакъырыб джыялла
Кёб тюрлю адамланы,
Онгсузну, ёксюзню болуб,
Ашаталла харамны.

Къызгъанчла — чомарт болалла
Адамлары ёлселе,
Табханларын ашаталла,
Бидгъачыла келселе.

Ала Къуранны окъуйла
Ёлгенлеге багъышлаб,
“Фатиха*” — деб, къычыралла
Сауларына алгъышлаб.

Ёлгеннге Къуран окъуйла
Малын ашаб сууабха,
Шаригъатда бу бармыды?
Не дейсиз сиз джууабха?

Уджра алыб, окъугъаннга,
Аллаһ сууаблыкъ бермейди,
Ол окъулгъандан ёлгеннге
Аз да сууаблыкъ келмейди.

Аллаһ суублыкъ бермесе,
Ол не затны берликди,
Анга сууаблыкъ орнуна
Ийнан, гюнах келликди.

Нек десенг, ол бир мукъминни
Малын ашайд, терилтиб,
Сокъур сатыу этеди,
Ётюрюкню керти этиб.

Ликуллимриим манауаны*
Алыгъыз да сиз дерсге,
Шаригъат изну* бермегенни
Этген, саналад терсге,

Шаригъат изну бермегенди
Малын ашаб окъургъа,
Биз айтхан джарарыкъ тюлдю
Джюрек кёзю сокъургъа.

Бир адамгъа уджра берсенг,
Окъуйд терт — беш тюменнге,
Кёб адамлагъа уа болмайд
Джюз сомладан тёбеннге.

Кёбню джалына аш этиб,
Кеседиле малларын,
Ашны — оууну тегдем этиб,
Берелле къарын джалларын.

Ол берилген уджралагъа
Садакъала атайла,
Ала окъутханчыкъларын
Уджралагъа саталла.

Содакъа орнун табмаса,
Ол садакъа болмайды,
шаригъат айтханны этмесе,
Ахырында онгмайды.

Садакъаны бер, кимге
Берирге бола эсе фарыз,
Бидгъалача этмейин,
Эт аны Аллахха къарыз*.

Иннама нудгъимукум
Лиуаджилляндача* этсенг,
Алай этмей сен берген
Садакъа тюлдю, дейме мен.

Хуз мин амуалиним* аят
Келгенинде, Расул къалай
Этген эсе, аныча
Сиз да этигиз алай.

Ол аят келгенинде
Расул садакъаны алгъанд,
Биз этгенча этмейин,
Аны орнуна салгъанд.

Аны орну иннамас —
Садакъату лил фукъара*,
Аны сен изле эсенг,
Сууратун таубагъа къара.

Энди сен садакъя берсенг,
Къуран айтханнга сал бой,
Бидгъалача этмейин,
Файгъамбарча этиб къой.

Бу бидгъала чыкгъандыла
Биз билмеген заманда,
Энди джахилле къоймайла
Бидгъаланы хаманда.

Билгенле да къара тынгы-
лауну бериб, ашайла,
Джахилле да билмгенлей
Ётюрюклени джаншайла.

Мундан алда, мен да болдум
Бидгъалагъа ийнаныб,
Энди уа бек сокъранама
Мен алагъа къыйналыб.

Энди мен истигъфар* этиб,
Шаригъатха къайтама,
Кесимида ислах* этиб,
Халкъгъа хакъны айтама.

Ёлгенлени бек азына
Джарарыкъды ол Къуран,
Барына да джарар — деб,
Умут этме, эй инсан.

Къурандан файда излери,
Ёлгюнчю Къураннга илеш
Сен ёлгюнчю ол Къурандан
Хайыр алыргъа кюреш.

Болала эсенг, бол гъалим
Ол болмасанг, бол сохта,
Ол болмасанг, бол тынглаучу
Не аны суюуб тохта.

Бу тёртге — бешинчи болма
Къуран анга джарамайд,
Аллаһ да аллай адамгъа,
Рахматы бла, къарамайд.

Саулугъунда бу затлагъа
Азда акъыл бёлмеген,
Елгенде да ма былагъа
Иман салыб ёлмеген.

Елсе анга окъуйдула
Къуран, маулут, зикирле,
Бу затлагъа не дейдиле
Сизде мукъмин закирле*.

Аллайлагъа Къуран окъуйла,
Кесаматсыз, джалчыла,
Дагъыда ала болалла
Бидгъалагъа алчыла.

Къуран саулагъа келгенди,
Ёлгенлеге келмегенд,
Биз этгенча этигиз — деб,
Шаригъат изну бермегенд.

Къуран саулагъа келгенди,
Аны окъуб, билирге,
Аны бла гъамал этиб,
Джаннетлеге кирирге.

Билмегенле билгенлеге
Соругъуз сиз эринмей,
Къуран айтханны этигиз,
Бидгъалагъа терилмей.

Билгенле да тафсирлеге*
Къараб, магъна беригиз,
Тафсир бла, хадис бла
Магъналарын керигиз.

Къуран саулагъа келгенди
Насихатларын алыргъа,
Аны бла ауаз бериб,
Халкъны хакъ джолгъа салыргъа.

Аны ёлгенлеге атаб,
“Фатиха” деб джюрюрге,
Келмегенди, аны бла
Ашаб, ёмюр сюрюрге.

Къуран дунягъа келгенинде,
Джетген джерин джарытды,
Халал-харам, терслик-тюзлюк
Къалмай, барын танытды.

Къурандан алгъа келгенле
Китабла кёзюу-кёзюу,
Ала тюрлендирилиб болду
Халкъла бир-бирин эзиу.

Тюрлю-тюрлю законланы
Чыгъардыла къыралла,
Ала алагъа джарамай,
Бир-бирлерин къыралла.

Халкъгъа бирча тюз сёлешген
Къубба-къуру Къуранды.
Аны ючюн ол, дуняда
Бузулмазлыкъ бурханды*

Аллаһ айтханд сакъларгъа
Къуранны хар заманда,
Биз базгъанлай турабыз
Ол уагъдагъа* хаманда.

Къураннга чырт киралмайд
Душманланы тахрифи*,
Осман джыйгъан джюрюйдю
Бузулмай бир харифи.

Энди биз таубагъа къайтыб,
Аллаһдан уялайыкъ,
Къуран айтханны англаб,
Аны ючюн къыйналайы къ.

Къуран табыла тургъанлай,
Аны исдемей тургъан,
Ол айтханны этерге онг
Табыб, анга арт бургъан.

Шайтан анга бошланганды,
Ол аны нёгериди,
Ол Аллаһдан айырылганды,
Аллаһ андан кериди.

Джаш тѣлюге осият

Ёмюрюм озду кьалды,
Гюнах юсюмде джокълаб,
Ёлюм келечи келди,
Джюрек тургъанлай джукълаб.

Ол келечиден мурат
Болады башда акълыкъ,
Аны бла биргелей
Бизге келеди кьартлыкъ.

Ёлмесенг да кьарт болмаз-
мыса, дегенле нартла,
Бу сѣзню айтыучан элле
Бизни мубарек кьартла.

Акълыкъ бизге келгенди,
Биз джукъ билмей тургъанлай,
Кьартлыкъны келмеклигин
Билдик, акъ тюк ургъанлай.

Ёлмесегиз, балала,
Сиз да болурсуз бизлей,
Джашлыкъ сизден тайышыб,
Къалырсыз кюсеб излей.

Энди джаш ёмюрлени
Юйюнде бошамагъыз
Джахил къалыб, дуняда
Хайуаннга ушамагъыз.

Не мазаллы болсанг да,
Джахил къалсанг, не файда,
Хайуан кибик джегилиб,
Сен джюрюurse хар къайда.

Дуняда сыйлылыкъны
Суйсенг, гьилму окъурса,
Ахратда да билимсиз
Болсанг, ийнан, сокъурса.

Тагъылмагъыз билимсиз,
Къылыкъсыз балалагъа,
Ала бла джюрюсегиз
Ушарсыз сиз алагъа.

Ичгичилик, зийналыкъ
Болсунла сизден узакъ,
Халкъны къыйнамакълыкъдан
Бек къоркъуб, болугъуз сакъ.

Халкъгъа кесин сюдюрмек
Бек багъалыд, билигиз,
Ариу къылыкълы болуб,
Татлы болсун тилигиз.

Муслиманла суйгенни
Бир Аллах да суйеди,
Ала шагъат болгъанны
Джаннетине ийеди.

Гьилмугъузгъа тюз акъыл
Керти нёгер болмаса,
Сабырлыкъ дабигъат* да
Юсюгюзде толмаса.

Не кёб окъусагъыз да
Сиз насыблы болмазсыз,
Ариу кылыккылы болмай,
Дагъыда сиз онгмазсыз.

Сиз туракълаб турмагъыз
Сизге келлик акълыккыгъа,
Болджал салмай къайтыгъыз
Бу биз айтхан хакълыккыгъа.

Эй, балала, салмагъыз,
Иги ишни болджалгъа,
Сиз ашыгъыб этигиз
Иги ишни эм алгъа.

Нек десенг, ёлюм келед,
Уллу-гитче айырмай,
Болджал джетгенни, джыгъад
Не азчыкъ да къайгъырмай.

Эм алгын бир Аллахха
Керти иман салыгыз,
Исламны, исханны да,
Къабыл этиб алыгыз.

Махтау бары Аллаххад
Бизни адамдан туудургъан,
Гъилму, акъыл билим бериб,
Кирибизни джуудургъан.

Салат саламла да болсун
Мухаммад расулуна,
Аллахдан рахмат джаусун
Анга ийнанган къулуна.

Расулуллах буйурду
Биз тафаккур* этерге,
Алтмыш джыл гъибадатны*
Сууабына джетерге.

Кёкге джерге къарасам,
Хайран болуб къалама,
Уллу Аллахха буйугуб,
Керти иман салама.

Кёкню джерни юсюнде
Ненча сейирликле бар,
Аллахлыгын танытыр
Ючюн джаратхан джаббар*

Биз юсюнде джашагъан
Джер биринчи далилди*,
Аны, ишлеб, хауада
Тутхан Аллах джалилди*.

Тёртден ючюсю тенгиз
Бу ауур тегерек джер,
Аллах аны тутмаса,
Ким тутаред, джууаб бер.

Багъана джокъ, аркъау джокъ,
Джукъну юсюнде турмайды,
Авариясы болуб,
Кесин джукъгъа урмайды.

Энтда аны кючюнде
Турлукъду ма бу джери,
Орнундан тайышмайын,
Къыямат кюннге дери.

Биз керген бу фалакла*,
Ол тыймайын, оюлса
Ким тыйаред аланы,
Баш энишге къуйулса.

Не гитче зат тохтамайд,
Бош хауада тыйылыб,
Бир тыйыучу болмаса
Ез орнуна джыйылыб.

Хар бир фалак турады
Маканындан* кетмейин,
Кете барыб хауада,
Бир-бирине джетмейин.

Барына чыракъ болуб,
Кюн да турад джарытыб,
Хар бир затны кёгюзюб,
Джанлылагъа танытыб.

Аны джарыгъы бла
Хар ким ишине кетед,
Ол батхынчы дунияда
Хар джан джашаун этед.

Ол батханлай къалабыз
Къаб-къарангыгъа кириб,
Хар джан уясын табад
Тынчаир джерин билиб.

Ол кюнню джюрююунде
Кече, Кюндюз да болад
Ол экиси хар заман
Джыйырма төрт сагъат толад.

Ол Аллаһны сагъатыд,
Уакъдыланы танытхан,
Аны бла биргелей
Фалакланы джарытхан.

Адам сагъатын ишлеб,
Аны хаман къурмаса,
Кеси аллына болмайды
Эм келтюрюб турмаса.

Кюн да аны кибикди
Бир ийеси бар аны,
Сагъатча къуруб тургъан,
Аллаһ деб, аны таны.

Шыбла чыракъ болургъа
Анга да уста керек,
Кесине кёре кюннге да
Уста керек, мубарек.

Болуму чакълы болад
Хар кимни этген иши,
Ол себебден Аллаһха
Идрак* эталмаид киши.

Ишине кёре уллуду
Бир Аллаһымы заты,
Башхагъа аталыргъа
Джарамайд Аллаһ аты.

Кюн да, ай да джюрюйле
Бир хыйсабдан чыкъмайын.
Мардаларындан кечик-
мей, эм да ашыкъмайын.

Ол экиси далилге
Адамлагъа бютюндю,
Ол далилден къанмагъан
Азда мукъмин тюйюлдю.

Аллаһ джаратхан хар зат
Бир Аллаһха далилди.
Ойлашыб, тюшюнмеген
Залалдан* да залилди.

Джахилликде сылтау джокъ
Акъылны ийесине,
Махлукъгъа* къараб, халикъ-
ни* алмаса эсине.

Махлукъатха къара да,
Халикге хакъ ийнан сен,
Халикни ким этди деб,
Ойлашма сен, дейме мен.

Нек десенг ол зат бизни
Акъылгъа сыйынмайды,
Тюз акъыллы джюрекке
Бу ойум джыйылмайды.

Бир пут кирген саутха
Минг пут къуйсанг, къалайды?
Ол затха ойлашмакълыкъ
Ийнаныгъыз алайды.

Дагыда ненча махлукъ
Джаратханд джер юсюнде,
Хар бирисин да этиб,
Бирер тюрлю тюрсюнде.

Джартысына джан салыб,
Джартысын этди джансыз,
Джанлылагъа болмайды
Рысхылары Аллахсыз.

Аланы рысхыларын
Ол азалда юлешди,
Тюрлю тилле да бериб,
Хар бириси селешди.

Джанлыланы джартысын
Этди акъыллы джанла,
Гъибадатха джараулу
Берди алагъа санла.

Бу къаум джинле бла
Дагыда инсанлалла,
Бу экисинден къалгъан
Аз акъыллы джанлалла.

Была Аллах джанында
Бары да мукаллафды*,
Таклифин* ким толтурса
Ол эм да мушаррафды*.

Таклиф болуб башлагъан
Акъыл-балигъ заманды,
Таклифин ким тутмаса,
Ит джаныуардан аманды.

Нек десенг, Аллаһ анга
Акъыл берди, онг берди,
Хар нигъматын да бериб:
“Мукаллаф болдунг”, — деди.

Акъылы аз джанлагъа
Берди къуру шахауат*,
Ол себебден алагъа
Борч болмайды гъибадат.

Мукаллафны борчлары
Иман, ислам танымакъ
Аны бла биргелей,
Къуллукъ этиб джарымакъ.

Биринчиси иманны,
Бир Аллаһха ийнанмакъ,
Этген хар къуллугъунда,
Аллаһ ючюн къыйналмакъ.

Къоракъ-къошакъ этмемек
Хар бир затда Аллаһха,
Ол экисин ким этсе
Башы къалды балахха.

Бисмилляһиррахманирахим

Кюнле кетиб барадыла
Ёмюрлени таусдуруб,
Ёлюмле да келедиле
Адамланы ауушдуруб.

Аллаһ, бизни ёлюр-ёлмез
Салих* кёулларынга кёш,
Барзахда* джанларыбызны
Джённгерле этиб эт хош.

Бизни барзахдан кечюрсенг
Кёчюр салихле бла.
Я, Аллаһым, сен кёчюрме
Бизни талихле* бла.

Ол кёчуюню аллы бла
Тёнгеклени джаратырыкъса,
Алагъа джанларын салыб,
Хукмунга* кьаратырыкъса.

Джазычулагъа, сен буиуруб,
Ала бизни сюрюрле,
Махшарынга ала бизден,
Айырылмай джюрюрле.

Сора ала анда бизни
Сеннге таслим* этерле,
Андан сора ала бизден
Айырылышыб кетерле.

Ёлюм себеби келгинчи
Биз Аллахха кьайтайыкъ,
Лаилаһа илляллаһны*
Саулукьда кёб айтайыкъ.

Саулугьунда аны айтмай,
Ёле туруб ким айтса,
Саулукьда Аллахха кьайтмай,
Ёле туруб ким кьайтса.

Ол адам Аллах джанында
Муъминледен саналмаз,
Ёле туруб айтханлыкьга,
Муъмин болуб кьалалмаз.

Фиргьаун суудан кьоркьгьунчу
Кяфыр болгьанлай тургьанд,
Кьоркьуб иман салгьанында,
Джибрил аузуна ургьанд.

Кьоркьгьунчу иман салса эд
Ол да муъмин боллукь эд,
Аны салгьан иманы,
Керти болуб, толлукь эд.

Джан аууалгъа джетишгеннге
Иман чакъыртадыла,
Ёлюб къабыргъа тюшгеннге
Талкъин* бакъыртадыла.

Юсаббитуллаһуллази-
на аману аяты*
Къабыр талкъинни излемейд
Аятны хидаяты*.

Аллаһу уалиюллязи-
на аману аяты*
Ахырына дери окъулса,
Боллукъду кифаяты*.

Уалам аку янфагъу-
хум аяты* да бурханды
Аят айтханны этмегени,
не заты да бухтанды*.

Хар адам джанын беред
Къолу, аягъы суууб,
Ёлюм да тылпыуун тыяд,
Богъурдагъындан буууб.

Муну джазыкъсынныкъ адам,
Былай болгъунчу сал иман.
Талкъин да саунукъуду,
Аны саугъа айт инсан.

Джан ауалгъа дери къура-
лаикъ къабыр соруугъа,
Ышанмайыкъ талкъин бла
Молланы къоруууна.

Джан ауалгъа джетишгинчи
Тауба эшик джабылмайд,
Джан ауалда къайтышханнга
Кечилмеклик табылмайд.

Адам ёлсе, анга джокъду
Саудан билим юренмек,
Саулукъда тюзелмегеннге,
Джокъду ёлсе тюзелмек.

Хар адамгъа ёлюр-ёлмез,
Боллугъу болуб бошайд.
Анга талкъин, джамчы алыб,
Джангурну сюргеннге ушайд.

Кяфыргъа, ёле тебресе,
Назигъатла* келелле,
Ала анга джан алыуда
Къатылыкъла этелле.

Назигъатла алгъан джанла
Хар кюнде эки кере
Джаханим отда кюелле
Кеслери кёре-кёре.

Нашидатла* алгъан джанла,
Риязул джинаннга* келед,
Джандетге дери Аллах анга
Хар кереклисин беред.

Раббуналлахуну* айтыб,
Тюзлей тургъан адамла,
Ёлселе алагъа берелле
Мёлекле суйюнч саламла.

Уала тахафу уала
Тахзану* — да дейдиле.
Аны была ала аны
Къууандырыргъа излейле.

Мукъмин ёлсе бизге борчу
Анга дууа этмекбиз,
Анга талкъинни бакъырмай,
Джаназы къылыб кетмекбиз.

Муъмин болуб елюрге суйген
Зикирчи бол хар заман,
Лаилаһа илляллаһны
Айтханлай тур сен хаман.

Зикирлени эм сыйлысы
Ташасыды, аланла,
Таша зикирни джасусла* да
Билялмайын къалалла

Таша экир сизникиди
Эй, джаш тѐлю, билигиз,
Аузугъузну ачмагъанлай,
Зикир этсин тилигиз.

Зикирни эм сыйлысы
Джюрек этген зикруду
Хираѣда* Хабибни* кѣуллугъу
Зикру бла фикруду.

Зикру, фирку не затлалла
Мен айтайым билигиз,
Зикру бла фикру болсун
Бюгюн сизни динигиз.

Зикру Аллахны эскериб,
Джюреке сакъламакъды,
Фикру махлукъга ойлашыб,
Аллахны хакъламакъды.

Акыыл иеси кѣгке, джерге
Къараб халкълагъа ойлаш,
Аланы джаратхан Аллах
Джюрекни байлаб, тохташ.

Къуру иманнга базмай, бол
Тюз турмакъны иеси
Тюз болмасанг, болмазса
Сен керамат иеси.

Терс адамны кераматы
Шайтанданды, деб таны
Аллай керамат кёрюнсе,
Къабыл этме сен аны.

Тюз болмакъ табыллыкъ тюлдю
Бидгъаланы къойгъунчу,
Бидгъаладан айырылыб,
Биз аланы ойгъунчу.

Сюннет бла бидгъа, бирге
Джыйылмагъан, джаулалла
Алада сёлешинген сёзле,
Бир-бирин бузгъан, даулалла.

Аллаһ ийген сыйлы Къуран
Сюннетни негериди,
Экисине сыйынмагъан
Ол аладан кериди.

Аллаһ, бизни Къуран бла ра-
сулну сюннетине такъ,
Экисини бояундан
Я, Аллаһ, бизге да джакъ.

Бу тизгинлени мен тиздим
Артымда къаллыкълагъа,
Ётюрюк хапарланы къоюб,
Кертини аллыкълагъа.

Бисмилляһиррахманирахим

Муъмин ёлсе бизге борчу
Джалсыз дууа этмекбиз,
Анга талкъинни бакъырмай,
Джаназы кылыб кетмекбиз.

Къарачайлы муслиманла
Джал бла дууа излейдиле,
Кавказда муслиманла
Ала да бизлейдиле.

Садакъаны фокъырдан эсе.
Дууачыгъа тыйынчлы кёрелле,
Аны ючюн садакъаны
Дууачыгъа кёб берелле.

Дууачы, факъыр болмаса,
Садакъаны алмасын,
Анга дурус туююдю
Аны аузуна салмасын.

Дууачыла игилелле
Шаригъатда турсала,
Нафсыларын бидгаладан
Шаригъатха бурсала.

Дууачыла хар сайын
Бардыла, танылалла.
Халкъ алагъа дууаларычюн,
Ашатыб, джалыналла.

Муъмин ёлсе, кьыл джаназы,
Эм да эт ангъа дууа,
Джамагъатдан айырылыб,
Алма гурушха гууа.

Санга садакъа берилсе
Факъыр эсенг ал, аша
Факъыр тюл эсенг, кеси
Рысхынгы ашаб, джаша.

Ёлгеннге зтилген аш, суу
Садакъад факъыргъа хас*,
Зикирчи, факъыр тюл эсенг,
Аны ашаб этме тас.

Адам ёлсе, адамлары
Анга аш, суу этелле.
Дурус болмагъанла джыйылыб,
Аны ашаб кетелле.

Иннамассадакъату лил
Фукъараъ* Аллахны сёзю
Гъумум* ючюн болмакълыгъын
Билдиред аят ёзю.

Иннама* да хасручюдю*
Садакъланы тыйыб
Аятда саналмагъанладан
Саналгъанлагъа беред, джыйыб.

Лил фукъараны ламы*
Тахсис* тамликге* келгенд,
Садакъаны энчи мюлк этиб,
Фукъаралагъа* бергенд.

Факъырланы энчи мюлкюн
Биз джыйылыб ашайбыз,
Андан тойуб, къуллукъ этиб,
Дууа тилеб башлайбыз.

Алай этсек къабыл болмайд
Бизни гъибадатыбыз.
Дууабыз да къабыл болмайд
Алайды хар затыбыз.

Биз былайда факъырлагъа
Ачыкъ зулму этебиз,
Буйрукъдан чыгъыб, фасыкъ болуб
Бидгъалагъа кетебиз.

Келигиз биз фасыкълыкъни,
Залимликни къояйыкъ.
Харам ашланы къоиуб,
Халал ашдан тояйыкъ.

Кесибизни ислах* этиб,
Биз Аллахха къайтайыкъ,
Хакъны халкъдан джашырмайын
Ачыкъ этиб айтайыкъ.

Алай этсек, Аллах бизни
Кечиучюд, кечерикди.
Алай этген керти муъмин
Джандетге кечерикди.

Былайда мен сизге айтхан
Этсегиз насихатды,
Этмесегиз ахиратда
Ол сизге фазихъатды*.

**Ишлеб, кеси кыйынын
ашамакъны баяны**

Кеси ишлеб, джашау этмек
Сылтаусузгъа фарызды.
Башхалагъа да болушмакъ,
Ахратына къарызды.

Муслиманла, биз этген иш
Эки тюрлю кёрюнед:
Ахрат гъамал, дуния гъамал
Деб, экиге белюнед.

Аллаһ ючюн этген затынг
Ахрат гъамал болады,
Башхасычю этгенинг да
Дуния гъамал болады.

Ахрат амал ниет ючюн
Дуния гъамалгъа кетед,
Дуния гъамал ниет ючюн
Ахрат гъамалны джетед.

Муну ючюн болсун ниетинг
Къубба-къуру Аллаһха,
Башхасычюн болса, къалыр
Сени башынг беляхха.

Фикрунда, сёзюнде, ишинг-
де болалса ниетинг
Аллаһ ючюн, джарыкъ болур
Къыямат кюнде бетинг.

Субайлыкъгъа болса сени
Бу затлада ниетинг,
Къара болур, мыдах болур
Аллаһ джанында бетинг.

Эй къарнашла, сансыз этмей,
Бу сёзлеге тынглагъыз.
Аз болсала да аланы,
Сиз кёб этиб, англагъыз.

Сёзлюк

- Алина* — ахлыларына
Асхаб — нёгер
Ауал — эм аллы
Ассы — бойсунмагъан
Амбияъ — файгъамбар
Аулияъ — уалийуллаһ (Аллаһны шоху)
Бидгъа — диннге джангы къошулгъан зат
Бадил — етюрюк, бош
Бурхан — далил, бегим
Бухтан — етюрюкню айтмакъ (биреуге)
Барзах — иги адамланы джанлары тургъан джер.
Гъалам — хар бир джаратылгъан зат.
Гъуламаъ — алимле
Гъикъаб — азаб
Гъийбат — сёз этмек
Гъибадат — къуллукъ этмек
Гъумум — барына да бирча
Гъарш — Аллаһутагъаланы тахтасы
Дабигъат — хал
Далил — бегим
Джаббар — Аллаһны атларындан бири
Джалил — Аллаһны атларындан бири
Джасусла — шпионла
Джанабат — юсюн джууаргъа борч болгъан халы.

Зулму — артыкълыкъ
Загъиф — къарыусуз
Зикир — эскермеклик.
Зикруллаһ — Аллаһны эскермеклик.
Закир — зикирчи
Залил — сыйсыз
Изну — эркинлик
Истигъфар — кечмеклик излемек
Ислах — джарашдырмакълыкъ
Идрак — джетишмек
Кифаят — бютюнюк
Къадир — кючю джетиучю
Къадим — ёмюрлюк
Къыям — ёре турмакъ
Къарыз — ёнгкюч
Муъмин — ийнаннган
Мухдис — тюрендириучю
Мухтар — сайланнган
Махшар — къыямат кюн Аллаһны аллына
джыйылгъан джер
Маузугъ — къошулгъан (хадислеге)
Мухаддис — хадислени сюзюучю
Махлукъат — джаратылгъан затла
Муттакъий — къоркъуучу (Аллаһдан)
Макан — орун, джер
Махлукъ — махлукъат
Мужаллаф — борчлу
Мушарраф — сыйлы болмакъ
Нигъмат — ашхылыкъ

Наджасат — адам кир, хайуан кир
Нарына — отуна
Насихат — ауаз
Назигъат — гяурланы джанларын алыучу
мёлекле
Нашидат — муслиманланы джанларын
алыучу мёлекле
Омтазу — айырылыгыз
Расул — келечи
Рахмат — джазыкъсынмакълыкъ
Рияъ — кёзбау
Раббуналлаху — бизни небиз Аллахды
Сюннет — файгъамбарны джолу
Сахих — ауруу болмагъан, сау
Сумгъа — эштдирмеклик
Сажде сахуу — намазда джангылгъанына
сажде этмеклик
Салих — ашкы, иги
Суал — соруу
Уахий — Аллах джабраил мёлекден ийиб,
файгъамбарлагъа ачылгъан зат
Уасийлик — иелик
Уасуаса — джюрегине, келюне келген зат
Такъуа — Аллахдан кьоркьуб, сакъ турмакъ
Тауба — Аллахха кьайтмакълыкъ
Хужму — сютю, оноуу
Хидаяты — тюзетмеклиги
Халикъ — джаратыучу
Хираъ — дорбунну аты Мекяда

Хабиб — суюкюннген (былайда файгъамбар)

Хас — энчи

Хаким — оноучу

Халиллуллаһ — Аллахны шоху

Хадасат — абдесизлик

Шухадаъла — шейитле

Шахауат — нафсы хауа

Тафсир — Къуранны магъанасын, кенгертиб, айтхан китаб

Тахриф — тюрлендирген

Тафаккур — ойлашмакъ

Таклиф — борч болмакъ

Тъалих — аман

Таслим — ары берген

Талкъин — сингдирмеклик

Тахсис — энчи

Тамлик — мюлк этмек

Уджра — какъ, джал

Уагъда — сез бермеклик

Фарыз — борч

Фасикъ — борчун этмеген

Фалак — кёк, кёкде затла

Фукъара — факъыра

Фатиха — Алхам деген суураны аты

Фазихъат — уят

Хадис1 — тюрлениучю

Хадис2 — файгъамбарны сёзю

Хисаб — кыямат кюн гюнахын, сууабын
сюзген

Аджагъалал алихата — “Аллаһларыбызны бир Аллаһ этиб ми кьойду Мухаммад”, — деб, чарлагъандыла Меккяны кяфырлары.

Аллаһу уалийуллазина аману (аят) — инанганланы Аллаһутагъала шохларыды

Иннама нудгъимукум лиу аджһилляһ (аят) — кьуру Аллаһ ючюн ашатабыз сизге.

Иннамассадакъату лил фукъара (аят) — садакъя кьуру факъырлагъады.

Иннама да хасручюдю — кьубакъуру мардасы ючюн (тыйынчлы адамладан тышына берирге болмагъаны ючюн) .

Ликуллим-риманауа — хар бир адамгъа барды, ниет этген заты, Аллаһ джанында.

Лаулаһа Илляллаһ — Аллаһ
джокъду бирден сора.

Лил фукъараны ламы — энчилик
ючюн.

Уаам яку янфагъуһум (аят) —
алагъа хайыр бермеди чыртда.

Раббана заламна ан фусана — йи,
иебиз, кеси бизге артыкълыкъ этдик.

Риязул джинан — джаннетлени кёк
талалары.

Сургъа юфкюрген — къаты тау-
ушш.

Ташаххуд къадар — аттахиятны,
салауатха дери окъурча, бир заман.

Тагъдилул аркан — намазны хар
затын тыйынчлысыча толтуруб, тюз
этмеклик

Уала тахафу уала тахзану —
къоркъмагъыз, мыдах да болмагъыз.

Хуз мин амуалиһим — ал аланы
рысхыларындан.

Юсаббитуллаһуллазина аману —
ийанганланы Аллаһутағъала тох-
ташдырлыкды.

Къарачайны муслиманларыны дин аралыгы — Имамат джуукъ заманда къарачай — малкъар (алан) тилге кечюрюб тубюнде джазылгъан китабланы чыгъарыр мурат этеди инша Аллах:

1. Исламгва къарау.
2. Ислам заманда.
3. Мухаммад файгъамбарны джашауу.
4. Файгъамбарны джашау борчу.
5. Аллахны келечисини хапарлары бла джашау джолу.
6. Файгъамбарланы хапарлары.
7. Ислам бла Иманны багъаналары.
8. Намаз китаб.
9. Ислам бюгю.
10. Таджуид (дерс китаб).
11. Къарачай-малкъар-орус-арабсёзлюк.

Китабла Аллах разылыгы ючюн, уакъф этилликдиле, ол демек алайлай чачыллыкдыла. Сатыу харамды.

БЕЛГИГЕ

Каппушланы Яхья эфенди

ИМАН
ИСЛАМ
ИХСАН

экинчи чыңгарма

редактор
Биджи-улу Мухаммад

джарашдыргъанла
Алботланы Алим
Токъуланы Муслим
Казинцев Владимир

Издательство НИЦ "ТАВХИД"

Отпечатано
в ИПК "Московская правда"
З. 3027 т.50.000 (I з-д - 20.000)

Китабны къарачай - малкар тилде
экинги чыгъармасын баджаргъан

КАРАЧАЙ ИМАМАТ

Къарачайны муслиманларыны дин аралыгъы

Карачай Республика

Книга обявяляється во имя Аллаха подарком для мусульман

Продажа запрещается

Китаб Аллах разылыгы ючюн муслиманлагъа саугъады

Сатыу харамды

Къарачай - Малкъар - Москва